

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Compendium Qvæstionvm Regvlarivm R. admodum P.
Emanuelis Roderici Lusitani, S. T. Lectoris Prou. S. Iacobi
Reg. Obseru. Ordin. Mino. Diffinitoris**

Rodrigues, Manuel

Lvgdvni, 1621

D.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41743

Si per mortem, vel longā absentia vacauerit custodiat, alius eligi potest à Prouinciali, & prouincia discretis; similiter si impeditus fuerit vel per negotium magni ponderis, vel per ægritudinem, aut illius imminens periculum ex longo itinere, iudicio Medicorum, incurrendum: Secus, si non impeditus vellet liberè renunciare, quia hoc casu non habent Prouinciales, & discreti auctoritatem eligendi alium. *art. 5.*

DEBITA.

Vide Conueniri, Nouitius.

Regulares possunt conuenire laicos debitores coram Iudice seculari Ecclesiastico, aut laico, pro qualitate causæ. *art. 4. to. 2. qu. 62.*

Debitor ingrediens Religionem in fraudem creditorum non est recipiendus ad Monachatum; si tamen ingrediatur, ipsum Monasterium satisfacere debet creditoribus de bonis per eum allatis. Quæ quidem procedunt, quando debitor ingreditur Monasterium, antequam illum creditor capiat, & executionem aduersus illum faciat: *secus*

DECI MAE. 107
secus enim potest conueniri coram
Iudice saeculari. *art. 6.*

DECI MAE.

Vide Excommunicatio, Tributum.

Exemptio.

Moniales priuilegio, & ratione
M ipsa non tenentur soluere pri-
mitias, decimas, & census, & alias
quascumque collectas & exactiones
Episcopales, nisi sint sufficienter
dotata. Porro quia de sufficientia
magnum erat dubium; *Greg. XIII. ad*
Clarissas decreuit hanc dotem tan-
tam esse debere, vt vnaquæque So-
ror habeat annuatim 25. Ducatos
de Camera, quæ quidem constitutio
Greg. XIII. haecenus non est reuoca-
ta. to. 3. q. 74. tit. 16.

Medicantes ex multis priuilegiis;
& praesertim ex amplissimo dato
Patribus Iesuitis à *Paulo III. &*
Greg. XIII. nullam decimam, vel con-
tributionem etiam Papalem pro
quacumque causa ex omnibus praediis,
& bonis suis quomodocumque
datis, aut acquisitis debent soluere,
nec similiter eorum coloni aut ar-
rendatarij temporales, quod iustis-
sime

sime

108 DECLARATIO.

simè potuit facere Pontifex, cum sit Dominus absolutus omnium eiusmodi bonorum : imò *Ioannes XXII.* concessit Carthusianis, vt possint recipere decimas à suis colonis, aliàs debitas Ecclesiasticis, etiamsi iam essent in possessione. *tom. 2. qu. 44. art. 4.*

Lucius III. & Bonifacius VIII. idè cōcesserunt Fratrib. S. Ioannis Hierosolymitani pro prædiis, & terris quas ipsi per se, vel per alios, ad tempus, nō in perpetuum excolunt. *ibi.*

Multa alia similia priuilegia data sunt Cistertiensibus, & aliis. *ibid.*

DECLARATIO.

Vide Lex, Oraculum.

Innoce. VII. & Leo X. concesserunt Superioribus Prædicatorum & Minorum, vt cum consilio aliorum Patrum (quando res est momenti) possint autoritate suæ Sanctitatis declarare omnia subditorum dubia, adè vt securè possint & debeant subditi acquiescere. *to. 1. q. 11. art. 5.*

Idem Leo X. amplians prædictam concessionè statuit quod scrupulosi possint secreta conscientia in omnibus

DEGRADATIO. 109

bus stare declarationi sui Guardiani, & cuiuscumque alterius Prælati. Sub quo comprehenduntur Vicarij & Præsidentes in absentia Guardiani. *ibid.*

Dubia orta ex verborum ambiguitate, Jurisperitorum interpretatione, in fauorem Regularium sunt semper intelligenda. *Ex concess. Leon. X. & Iulij I. art. 6.*

DEGRADATIO.

Vide Eicere è Religione.

Degradatio est duplex, verbalis, quæ fit solis verbis priuantibus Clericum, aut Religiosum omni dignitate & priuilegio clericali; & actualis, siue solemnis, quæ fit verbis & ceremoniis. Post hanc statim potest iudex secularis accipere degradatum. Quæ suo modo applicanda & moralisanda sunt in simplici electione, & exutione Monachi à Religione: nam eiectio verbalis, quæ est, quando sententia definitiua datur contra Fratrem eiciendum, æquiparatur verbali depositioni; actualis verò exutiò habitus actuali degradationi. *tom. I. q. 23. art. 4. & 5.*

Epifco

110 DESCENDENTIA.

Episcopus secundum verioremententiam potest restituere degradatos verbaliter, non autem degradatos actualiter, quia id solus potest Papa. *art. 5.*

Prælati auctoritatem quasi Episcopalem habentes possunt recipere ad Ordinem eiectos cum habitu (quod & olim factum est) & restituere verbaliter priuatos omni priuilegio Regulari: sed nullo modo erectos sine habitu & tonsura, *ibid.*

DESCENDENTIA.

Vide Electio, Nouitius.

Descendentes ab Infidelibus Iudæis & hæreticis, quorum aliquis parentum in linea recta usque ad quartam generationem inclusive fuit concrematus, aut eius ossa, aut statua igni tradita, sunt inhabiles ad omnes dignitates & officia Religionis, per plures constitutiones; & graues admodum pœna infliguntur in eligentes. Et electus eiusmodi iurisdictione caret. Licet dicant aliqui extare Bullam in Conuentu Ara - cæli restringentem ad secundum gradum ex parte patris

na,

DESCENDENTIA. III
na, & ad primum ex materna. tom. I.
ar. 1. 2. & 7.

Certum est, descendentes ex genere maculato intra quartum gradum esse iure inhabiles ad dignitates Ecclesiasticas; tamen non incidunt in graues pœnas Pij IV. & Pauli IV. nisi eorum genus, aut effigies eius fuerint igne cremata. ar. 2.

Vt descendentes ab hæreticis incurrant pœnas contra ipsos in iure positas, necessarium est, quod ab ipsis descendant, postquam dictum crimen hæresis commiserunt, & non sufficit quòd ante commissum, ab ipsis originem trahant. tit. 3.

Vbi est certitudo de descendentiâ, res per se clara est; si autem sit dubium, aut tantum semiplena probatio, quòd ante commissum crimen natus sit, semper est præsumendum quòd non descendat à maculato genere, sicque dictas pœnas non incurret & tutus manet in conscientia, licet adsit dubium speculatiuum. ar. 3. & 4.

Si descendentes ex dicto genere maculato ad dignitatē promouentur, ipso facto officiis suis sunt priuari.

uari,

112 DESCENDENTIA.

uati, nec possunt illa sine mortali peccato exercere, nisi ratione alicuius magnæ necessitatis excusentur, v. g. quia si ipsa non exercerent proprium, vel alterius crimen occultum reuelaretur. *art. 8.*

Similiter prædicti descendentes ex maculato genere officia prædicta habentes, iis renunciare minimè tenentur, si ex tali renunciatione timeant probabiliter famam suam, aut progenitorum, detrimentum fore passuram; tenentur tamen petere dispensationem quàm citiùs fieri potest. *ibid.*

Præfati descendentes, qui non sūt in possessione ipsorum, officiorum, si ad ea per electionem, aut alio quocumque modo admittantur, suæ inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia omnibus modis possibilibus renunciare. *ibidem.*

Vsq̄ue dum tolerantur in officiis hi descendentes valent acta per eos facta, tenenturque subditi eis obedire, si tamen à superiore sententia, declaratoria eos esse comprehensos sub prædictis constitutionibus proferatur, tenentur subditi
inconti

DESCENDENTIA. III;
incontinenti ab eorum obedientia
recedere. *art. 8. & 9.*

Eiusmodi descendentes, qui va-
lidè in nostra Religione professi
sunt, durantibus scilicet constitu-
tionibus *Lu ij III. & Pij V.* quibus
prædictas constitutiones *Clementis*
VII. Paul. IV. & Pij IV. mode-
rati sunt; possunt esse diffinitores,
Magistri Nouitiorum, Vicarij con-
uentuum, quibus alius præsit Guar-
dianus, aut Prior, Confessores Mo-
nialium, discreti Capitulares in
Capitulis prouincialibus, non autem
generalibus, saltem in Ordine no-
stro Minorum. Quæ prædictæ Con-
stitutiones, vt pote pœnales, restrin-
guntur præcisè ad dignitates &
Prælationes, de quibus expressè
loquuntur, eas scilicet, quæ verè sūt
tales, & habent iurisdictionem or-
dinariam, vel quasi ordinariam, vn-
de minimè extendendæ sunt ad of-
ficia nominata, quæ talem non ha-
bent. *art. III.*

Possunt insuper esse Prædicato-
res, quia constitutiones *Pauli IV. &*
Pij IV. hoc interdicientes, à Pa-
tribus Ordinis nõ fuerunt receptæ.

H Vnde

114 DIFFINITORES.

Vnde constituentes aliquem ex supradictis Prædicatorem, non peccant mortaliter, neque incurrunt penas supradictas. *art. 12.*

Cōstitutiones Papales nullo modo ad Moniales nostri Ordinis descendentes ex genere maculato sunt extendendæ, tum quia lex loquens de viris in odiosis non extenditur ad fœminas, tum quia non est in eis propriè iurisdictio ordinaria *art. 13.*

DIFFINITORES.

Vide Illegitimus.

Diffinitores sunt quidam Patres in Ordine deputati ad iuuantulos Superiores, sicut inter antiquos Senatores, in Republica civili Consiliarij, in Ecclesia Romana Cardinales. Eliguntur verò cum Generali aut Prouinciali, quorum etiam Consiliarij vocantur. *to. 2. q. 45. art. 1.*

Habent prædicti diffinitores in aliquibus Religionibus votum electiuum, ipsisque in modum cōpromissi Guardianorum committitur electio. Habent item votum decisiuum, ad decidendas res graues, quæ ad Capitula, & congregationes intermedias deferuntur. Ad quod votum

DIFFINITORES. IIS
tum ferendum sunt destinati ex cō-
missione ipsis facta per constitutio-
nes. Tenenturque Superiores, Ge-
nerales & Prouinciales hos consu-
lere, eorumque sententiam petere
& sequi, sicut & vicissim ipsi tenen-
tur hæc omnia fideliter præstare.
ibidem.

In Religionibus, vbi Diffinitores
habent votū decisiuum, nō possunt
Pralati Superiores sententiam ali-
quam grauem ferre contra delin-
quentem Monachum sine consensu
Diffinitorum, & sententia ab eis
data, sine maioris partis consensu,
nullius est valoris. Secus erit, si
tantum habent votum consultiuum
pro forma non requisitum: quia si
tunc Superiores petitū ab eis consi-
lium non sequantur, sententia iniu-
sta erit quidem, at irrita, & nulla iu-
re non erit. Si tamen omnino non
petatur consilium ab eis, cum a le-
ge pro forma requiritur, in quocum-
que iure sententia nulla erit. quia
hæc cōsiliorum petitio inter graues
solemnitates censetur. *art. 2.*

Diffinitores in negotiis ad se
spectantibus fauore aut respectu
H 2 huma

116 DIFFINITORES.

humano procedentes, v. g. tacentes, nec audientes dicere verum, quia sciunt id displicere Superiori, grauiter peccant, quia ibi non sunt subditi, qui se debeant Superiori conformare, sed consiliarij communitatis. *art. 4.*

Superiore asserente se habere iustam causam faciendi quidpiam, quam tamen non vult eis aperire, debent prudenter cauere à contumelia, & adulatione, suumque consilium ad tempus suspendere, & si quidem quandoque aliquibus Definitoribus à dictis Prælati silentium esset indictum (quod tamen vix vquam nisi iusta, & maxima causa contingere existimandum est) hoc casu illorum iussioni acquiescere necessarium est. *art. 5. § 4.*

Etiam si concedatur, firmam omnino Prælatorum mentem esse, eosque sententiam minimè muturos in aliqua electione aut negotio peragendo; non ideo Definitores cum ad sententiam proferendam rogantur, ab ea syncerè proferenda excusantur, nisi fortasse ex coniecturis non obscuris bonum
publi

DISPENSARE. 117

publicum in maiorem ruinam lapsu-
rum suspicantes ob Prælatorum per-
tinaciam, silentium magis ample-
ctendum iudicauerint *art. 6. & 7.*

Diffinitòr à Superiore vocatus, &
non accedens sine causa peccat cò-
tra obedientiam, & bonum com-
mune. *art. 9.*

DISPENSARE.

*Vide Abbatissa, Confessarij quoad dis-
pensationem, Carnes, Illegitimus.*

EPiscopi possunt Ecclesiæ The-
saurum Religiosis dispensare
illis indulgentias concedendo, de li-
centia saltem præsumpta suorum Su-
periorum. Item possunt cum eisdem
dispensare quoad interstitia, quod
facere nequeunt Ordinum Superio-
res, nisi ipsi minores Ordines confe-
rant, vt Abbates. *tom. 1. q. 22. tit. 7.*

Prælatus inferior nequit dispen-
sare in lege Superioris, sed bene in
pœna contracta per legis Superioris
transgressionem, dummodo non sit
reseruata. Dispensare verò in lege
est obligationem legis tollere ab ali-
quo particulari, propter aliquam cau-
sam. Dispensare autem in pœna, est
tollere prædictam pœnam iam con-

118 DISPENSARE.

tractam per legis transgressionem,
art. 8.

Si pœna imposita sit non per legē,
sed per Iudicem & Prælatus ordinari-
um, non potest Superior in illa di-
spensare, eam tollendo contra vo-
luntatem ipsius Prælati ordinarij.
Hinc generalis Minister non potest
pœnam latam à Provinciali contra
Fratrem aliquem, ipso retinente
tollere, nisi suo officio fructus fue-
rit, quia tunc potest sine facultate
Prouincialis moderni. *Ex Trident.
sess. 14 de reform. c. 1. ibid.*

Possunt inferiores Prælati aliquā-
do dispensare in lege Superioris;
primò, ratione consuetudinis; se-
cundò, in casibus leuibus, & iis qui
frequētèr accidūt, vt est lex ieiunij,
& obseruationis festorum in quibus
recurrere ad summum Pontificē, vel
ad alium Superiorem, esset omnino
intolerabile. In his enim casib Præ-
lati inferiores habēt facultatem dis-
pensandi, interpretatiuè à iure, & Su-
perioribus concessam. *art. 9.*

Non debent Prælati relinquere
suæ conscientix subditos petentes
ab ipsis dispensationem, vt v. g. in
die

DISPENSARE. 719

die ieiunij cœnent, aut ante horam comedant, sed debent eis compati, & benignè dispensando à suis scrupulis liberare, aut ieiunium in aliud opus pium commutare. *ibid.*

Cum Prælati Regulares iurisdictionem habeant ad similitudinem Episcoporum, possunt ipsi dispensare in omnibus casibus, in quibus possunt Episcopi. Vnde sicut Episcopi possunt dispensare in omnibus, in quibus non sunt specialiter prohibiti; ita etiam Prælati Religionum, habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt dispensare ex iure in omnibus, in quibus specialiter non sunt prohibiti. *articulo 10.*

Prælati Regulares possunt aliis dispensandi auctoritatem delegare. Hoc autem priuilegium prælatis, pro tempore existentibus concessum est perpetuum, & dat iurisdictionem ordinariam ex natura sua delegabilem. *art. 11.*

Prouincialis potest dispensare cum Fratre, ne in casu aliquo obediatur suo Guardiano, sed non in omnibus, nec Generalis potest exime-

220 DISPENSARE.

le Guardianum à totali obedientia Prouincialis, sed solus Papa huiusmodi exemptiones efficere potest. Vnde non possunt Generales efficere prædicatores generales ad libitum, sine licentia Prælatorum ordinariorum. *tom. 1. quæst. 23. artic. 3.*

Nec potest Prouincialis expellere Religiosum incorporatum in prouincia, inauditum, & ad aliam remittere, solo titulo quòd sit in ea professus. *ibid.*

Regulares Prælati non possunt dispensare in iure communi, vt construatur Monasterium sine licentia Episcopi, ex *Cencil. Trident.* nec vt de nouo erigantur, aut diuidantur prouinciæ, aut vna alteri subiiciantur, nec vt Frater ante 25. annum possit esse Prælatus, nec ante 30. Episcopus, generalis aut Prouincialis, per similitudinem rationis, nec vt talis non sit sufficienter literatus, nec denique vt quis habeat duos Guardianatus, aut Prioratus, *art. 7. 8. 9. 10.*

Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt iure communi

muni dispensare cum suis quoad irregularitatem in bigamia vera, & interpretatiua pro minoribus tantum Ordinibus. At cum bigamo similitudinario, id est, cum Religioso, qui professus, contraxit matrimonium, & uxorem cognouit, possunt dispensare, vt ad maiores Ordines ascendat. *quæst. 24. art. 2.*

Possunt etiam cum suis dispensare in omnibus irregularitatibus ob vitium corporis contractis, vt sunt carentia oculi sinistri, lepra, pollicis amissio, scandalosa deformitas, mutilatio membri etiam occulti ex sua culpa, cum hæ nullo iuris loco Papæ referuentur. *articulo. 3.*

Licet Prælati Regulares habeant iurisdictionem ordinariã circa subditos, & quasi Episcopalem, quoad absoluendum & ligandum in foro exteriori & interiori non tamen quoad ordinandum (exceptis Abbatibus, si de minoribus Ordinibus sit sermo) vnde sicut non habent potestatem ad Ordines conferendos ita non habent ad iudicandum, an ordinandi sint irregularitate ob

122 DISPENSARE,
corporis virium infecti, si de ea sit
dubium. *art. 4.*

Possunt Episcopus & Prælatus
dispensare cum infirmo capitis do-
lore, *Navarro* teste, vt illo cooperto
celebret. *art. 5.*

Sicut Episcopus dispensare valet
cum irregulari, ex infamia facti, v.g.
ex crimine notorio sed nondum in-
fami ex infamia iuris. v.g. cum con-
uicto ex crimine nefando in iudicio,
sic & Prælati. *art. 6.*

Episcopus potest dispensare valet
irregularibus defectu scientiæ, &
potissimum Religiosis, cum non
ordinentur ad curam animarum, &
ex continuo conuictu, cum doctis
sit spes semper discendi, nec hoc
est contra *Conc. Trid. De examine pro-
mouendorum ad Ordines. art. 7.*

Non possunt Prælati dispensare,
nec Papa cum furiosis, lunaticis, &
Caduco morbo infirmis: sed cessate
morbo, ipsorum est iudicare de tem-
pore, & modo celebrandi. *ibid.*

Quando tempore duret nouitia-
tus in fide, quo non potest neo-
phytus ad Ordines maiores vel
minores promoueri, Episcoporum
est

DISPENSARE. 123

est assignare respectu secularium, & Prælatorum Religionum, respectu subditorum, quamuis *Navarr.* innuat post decē aut viginti annos non prohiberi ordinari. *ibid.*

Prælatorum Regularium est, iudicare de sufficientia Fratrum ordinandorum, hinc eorum literis testimonialibus, quibus examinatos testantur & sufficientes, credere deberent Episcopi: nec vlllo modo obstat. *Concil. Trid. .bid*

Possunt Prælati dispensare in omnibus irregularitatibus, præterquam in ea quæ provenit ex homicidio voluntario, mutilatione manifesta, & ad iudicium deducta, præstatione auxiliij, fauoris, & bigamia; in proveniente tamen ex homicidio & mutilatione omnino occultis, possant per plures Pontifices. Quod valet, & est in usu, modo tamen nullum inde scandalum sequi possit.

Item in homicidio casuali etiam manifesto, & facto causa defensionis cum aliquo excessu *ar. 9. 10. 11. 12. 13.*

Prælati quasi Episcopalem iurisdictionem

dictio

dictionem habentes, possunt dispensare cum propriis fratribus, aut forensibus sui Ordinis, super irregularitate contracta ex administratione Sacramentorum in Censura, ex privilegio *Clement. IV.* quin etiam in contracta ante ingressum ad Ordinem. *art. 14.*

Idem possunt cum Nouitiis irregularibus ante ingressum, habentibus tamen animum profitendi, ea nihilominus lege, ut si ante professionem egrediantur, in irregularitatem suam reincidant. *art. 15.*

Permissum est iisdem Prælati dispensare cum Fratribus patiētibus irregularitatem (præterquā homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum, ut ad quascumque administrationes & officia eligi & assumi valeant. *Ex Sixto IV. art. 16.* Possunt Prælati Regulares restituere dispensatiuè peractā pœnitentia subditos priuatos officiis & inhabiles ad ea per constitutiones Apostolicas propter crimina grauiora, ut sunt fornicatio, adulterium, stuprū, periuriū simplex, & alia huiusmodi, si tamen Summus Pontifex eorum

DISPENSARE. 125

eorum restitutionem dispensatiuam Sedi Apostolicæ minimè reserua-
uerit; non possunt autem dispensare
in pœnis Ecclesiasticis debitis ma-
ioribus sine grauissimis criminibus,
qualia sunt sodomia, bestialitas, si-
monia, incestus, assassinatus, quia
eorum iurisdictio erga subditos non
est maior quàm Episcoporum erga
Diœcesanos, quibus *Alexander III.*
concessit posse dispensare modo
prædicto cum suis Clericis. *art. 17*

Non possunt Prælati dispensare
cum fratribus simoniacè ad Ordi-
nes promotis, etiam in casu occulto
propter rigorosam & validam quo-
ad hoc *Sixti V.* constitutionem pro-
hibentem. *tom. 1. quæst. 20 articu-
lo 13.*

DISPENSATIO.

Quoad vota.

PApa non potest dispensare Re-
ligiosum manentem verè Re-
ligiosum in votis essentialibus,
quia illa sunt de intrinseca ratione
Religionis, sed potest dispensare &
efficere, vt Religiosus fiat sæcula-
ris

ris

126 DISPENSATIO.

ris in toto vel in parte, cum nusquam sit ei prohibitum, & possit dispensare in iure diuino, ex suppositione tamen quod habuit ornatum ab humana voluntate, vt optimè *Seco. ius. tom. 1. quest. 25. art. 1. & 2.*

De facto dispensatur Pontifex cum Religiosis militaribus quibusdam in voto castitatis, quamuis adhuc obligentur ad castitatem conjugalem, ita vt non possint accedere alienas, quin sacrilegium committant. *art. 4.*

Papa cum sit dominus omnium Christianorum in ordine ad fidem & finem spiritualem, potest irritare omnia vota Christianorum, maxime autem Religiosorum, contraria perfectioni fidei & utilitati spirituali Ecclesie, & tanquam summus Vicarius Christi in omnibus dispensare. *art. 5.*

Prælati cum sint domini voluntatis Religiosorum, possunt non tantum dispensare cum causa, sed & irritare omnia vota subditorum facta post professionem, etiã si sint de re præcepta, vt de non furando, non mentiando, &c. tollendo nouam
obliga

DISPENSATIO. 127

obligationem illam nisi votū exce-
dat limites obedientiæ; vt si v. g.
esset de ingrediendo arctiorem Reli-
gionem, in quo tamen etiam possunt
ad petitionem subditi dispensare, nō
irritare. art. 4.

Eadem omnino possunt in Mo-
niales sibi subditas; earum tamen
Abbatissa, vtpote carens iurisdic-
tione spirituali in eas, non potest dis-
pensare; bene autem irritare, pro-
pter dominatiuam potestatem quam
habet in suas. art. 7.

Non peccant Prælati aut Abba-
tissa vota subditorum sine suo con-
sensu facta irritando, sicut nec sub-
diti & Moniales dictam irritationem
petendo sine causa, cum sub tacita
conditione Deo promiserint, videli-
cet si eorum Prælati non irritarent.
ibidem.

Omnia vota personaria & mixta
cessant emissa professione in Reli-
gione aliqua approbata. art. 8.

Tempore Nouitiatus non tene-
tur Nouitius ad vota illa, quæ non
potest implere in Religione. Sed
ad alia quæ potest, tenetur; in his
autem Possunt Prælati dispensare
& com

128 DISPENSATIO.

& commutare in opera seu exercitia ab ipsis in Religione fieri solita, cum habeant in eos iurisdictionem, licet non dominationem. Si tamen redeat ad sæculum Nouitius, non prodest dispensatio. *art. 6. & 8.*

Ex concessione *Eugenij I V.* facta Benedictinis, possunt Prælati regulares dispensare cum illo qui habet votum intrandi, v. g. Carthusiam, vt possit profiteri in Ordine Mendicantium iusta tamen causa interueniente; qualis est, si putet gratius Deo famulatum dicare in hoc Ordine quàm arctiori. *art. 6.*

Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes possunt dispensare in omnibus Obseruantiiis Regularibus, exceptis essentialibus & intrinsicis, nisi eis expressè sit prohibitum. Obseruantia autem comprehendit tam contenta in iure Religiosos concernentia, quàm in statutis & Regula (demptis tribus votis) etiam obligantia ad mortale, vt sunt pleraque præcepta in Regula Minorum, Sanctæ Claræ, & Iesuitarum, in quibus posita causa licet non sufficiente, nec necessitante

ex

DISPENSATIO. 127

ex Regula, possunt Prælati cum aliquo in particulari dispensare, & sua dispensatione supplere defectum necessitatis, ita ut frater minimè peccet. *tom. 1. q. 26. art. 1.*

Obligatoriæ nostræ Regulæ Fratrum Minorum, præter tria vota, nullo modo debent dici vota, sed tantum præcepta, & per consequens dispensabilia sunt sine abolitione status Minorici. *art. 4.*

Ad maiorem conscientiarum securitatem Pius I I. concessit Prælati Fratrum Minorum, ut possint dispensare in multis Regulæ præceptis quæ refert, ut de ieiunio, calceamentis; unde non sunt condemnandi utentes eiusmodi concessione. *17. 1. & 2.*

Cordoba approbat contra Collectorem privilegiorum concessionem Leonis X. factam Minoribus, ut possint recipere triticum ac alias res superabundantes, quibus fratres non habent necesse in propria specie uti, aut non in tanta quantitate, ut per Syndicum commutentur aut vendantur, & exinde necessaria alia emanant. art. 3.

30 DISPENSATIO.

Pij II. concessio extenditur etiam ad Guardianos & Præsidentes eorum absentia. Qui malè faciunt petenti dispensationem, v.g. equitandi cum aliqua causa, dicentes *Committo tui conscientia*, quin potius debent benignè uti concessione, nisi fraus appareat, aut id vergat in observantiæ relaxationem. *art. 5.*

Subditus absens à superiore potest uti epicheia, existimans in tali casu rigorem legis secum esse mitigandum; sed ubi est manifesta necessitas, quia maior esse debet ut peccato excusetur, quam ut à Prælato dispensetur. *ibidem.*

Affirmant quidam posse Prælatos in his omnibus secum dispensare, sed alij negant, cum sit actus iurisdictionis spiritualis, quam nemo habet in seipsum. Prudenter ergo facerent, si à maioribus Prælati obtinerent, ut in eiusmodi possent dispensari à suis Confessariis, aut (cum possint dispensare ratione iurisdictionis ordinaria delegabilis) si delegarent suam auctoritatem Confessori ab ipsis electo, à quo

DISPENSATIO. 131

quo possent dispensare. art. 6.

Tam petens quam dans dispensationē sine iusta causa peccat. Imò nisi detur à summo Pontifice, in foro conscientię non valet. Ea etiam cum causa rationabili data, rarò utendum est, cùm experientia doceat multa mala in Ecclesia, & Religionibus accidisse ex frequentiori huiusmodi dispensationum usu. art. 7. & 10. 1. qu.

46. art. 4.

An grauius peccet dispensans, an petens sine causa dubium est. Videtur tamen quòd cōcedens licet in vno & altero possit esse veniale, secluso scandalo, & aliis malis, quæ inde emergunt. art. 5.

Prælato præcipienti aliquid contra Regulæ præcepta, si adsit iusta causa, subditus debet bene seruire, scilicet, quòd tunc dispenset; sed si sine causa apparente, debet reuerenter monere, se non posse in hoc sine dispensatione obedire: nam Prælato præcipienti contra Regulæ præcepta, & non cum causa dispensanti, non tenetur quis obedire. art. 10.

Dispensatio contra ius commune

I 2 est

132 DIVINVM OFFICIVM.

est strictè interpretanda, ita tamen
vt seruetur proprietas sermonis, &
respectus detur ad tacita & acces-
soria, quæ ex præcedentibus & sub-
sequentibus colliguntur: Quando
autem est gratiosa, aut in corpore
iuris inclusa, latè est interpretanda
art. 11.

DIVINVM OFFICIVM.

Vide Monialis.

AD sedandos scrupulos Leo X.
concessit, quòd Fratres Mi-
nores satisfaciant officio secundum
Regulam, dicendo illud ambu-
lando, sedendo ob aliquam cau-
sam, non integrè pronuntiando per
imperitiam aut negligentiam, aut
defectum lingue, seu alias qualiter-
cumque imperfectè cum distra-
ctione dicant, dummodo hæc ex
malitia non faciant. Et similiter di-
centes cum aliis quòd non tenean-
tur repetere ab iis imperfectè pro-
nunciata, aut non integrè audita
ob strepitum, aut distantiam quali-
tercumque, & præsertim in choro.
Quod si aliquid omiserunt, satius
est

DIVINVM OFFICIVM. 133

est vt dicant, ad supplendum omnem defectum, vnum *Pater & Ave* aut Orationem quæ incipit, *Sacro-sancte*, &c. ex eodem *Leone*, tom. 1. *quæst. 24. art. 2. & 3.*

Idem *Leo* concessit, vt omnia quæ secundum rubricas debent dici secreto, non teneantur pronunciare verbaliter, sed possint tantum mentaliter, quod sanè est priuilegium *art. 4.*

Idem concessit Minoribus indulgentiam medietatis peccatorum commissorum illo die, quo officium ex libro recitauerint, *articulo 6.*

Prælati possunt dispensare cum Fratribus infirmis in officio diuino, si non valeant illud legere sine rædio assignando eis aliquid aliud ad arbitrium suum: tutique sunt Fratres ex *Eugenio I V.* qui etiam concessit, cum ipsis Prælati quemlibet Presbiterum per quemuis eorum eligendum, simili modo dispensare posse. *art. 7.*

Fratres Minores itinerantes possunt satisfacere officio, dicendo *Horas* vel separatim, vel cum aliis,

I 3 cum

134 DIVINVM OFFIC.

cum quibus se inuenerint : licet non
secundum usum Romanum, per *Inno-*
cent. IIII. nec contradicit Bulla *Pi-*
V. in principio Breuiar. art. 8.

Non erit peccatum mortale, si
cum fieri deberet de Feria, faciant
de Festo bis, terte; secus si sapius,
propter notabilem peruersionem
Ordinis Breuiarij. *ibid.*

Leo X. pro scrupulosis, concessit
Fratribus Minoribus occupatis ali-
qualiter & occupandis, ut possint
anteponere & postponere, dicendo
Matutinum vesperi, & mane cetera
vsque ad Vesperas exclusiue, sine
peccato, etiam si occupatio non sit
multum necessaria. *Vrgente vero*
necessitate idem concessit, ut possint
mutare officium Feriae in officium
Sancti. Ad haec refert Veracrus
Pium V. concessisse quod Fratres
sine scrupulo possint dicere Matu-
tinum ante Solis occasum, & mane
ratione itineris aut alterius occu-
pationis, reliquum vsque ad Com-
pletorium inclusiue, cum credunt
se deuotius tunc dicturos. art. 5. &
18.

Moniales Sanctae Clarae sub cu-

ra Minorum degentes, non tenentur sub peccato ad officium Defunctorum, septem Psalmos, & canticum Graduum: sicut nec ipsi Minores. Ex Leone X. art. 14.

Probabile est, Minores teneri certis diebus ad Officium B. Mariæ in choro, per antiquam consuetudinem Ordinis præscriptam, ex mente Pij V. *ibidem*.

DONARE.

Vide Eleemosyna.

Donatio, est datio liberalis siue irreddibilis, id est, recompensationem non intendens. Vel est rei licitæ, nullo iure cogente, mera liberalitate facta collatio. Estque duplex, videlicet inter viuos, & causa mortis. Donatio inter viuos est, quando rem, quam dono, malo habere eum, cui dono, quam me. Donatio causa mortis est, quando rem, quam dono, malo me habere, quam illum, cui dono, sed magis illum, quam hæredem. Hæc est reuocabilis, illa irrevocabilis. Ex iure *rom. 2. 9. 47. art. 1.*

Donatio omnium humorum præ-

I 4 sen

sentium, & futurorū licet iure ciuili non valeat, valet tamen per Canones, facta Ecclesie, aut pio loco principaliter, sed eiusmodi Ecclesia, aut locus tenebitur ad debita, & alimenta donantis. Dixi principaliter: nam licet donarentur omnia bona presentia & futura Titio, v. g. ea lege vt alicui Monasterio faceret eleemosinam, donatio eiusmodi non teneret. *art. 2.*

Per *Clementem VII. anno 1599.* prohibiti sunt Regulares donare; intelligendum tamen est de donis gratiosis, non remuneratoriis semper licitis, conformibus legi naturæ, modò non vitientur simonia. *art. 3.*

Fratres Minores nunquam possunt dare nisi concurrentibus quatuor ex *Nicolao III. & Leone X.* Primò, res debet esse utilis determinata à Superiore. Secundò, necessaria est licentia Prouincialium, non Guardianorum, nisi ex consuetudine, quæ iam videtur esse in vsu, & in minimis sufficit generalis, & in presumpta licentia. Tertio, quòd res donanda sit mobilis, ex immobilibus

DONATIO. 137

bilibus enim, puta de horto, domo, &c. facta donatio, est nulla. Quarto, res donanda non debet esse pecunia, cum illius usus sit illis interdictus. Eadem licentia requiritur ad acceptandam à potente donare, attamen ad recipiendum videtur sufficere præsumpta licentia, quæ est quando id quod donatur ipsi Fratri, est necessarium, statuique, ac Regulæ consentaneum. *art. 4.*

Donationes Nouitiorum, etiam cum iuramento ob causam piam factas ante completum decimum mensem Nouitiatus, quæ alias secuta professione confirmantur, *Concil. Trident. sess. 25. De Regularibus capite 16.* annullat & irritat. Quod extenditur etiam ad donationes factas ante ingressum, intuitu tamen ingressus Religionis. *articu. 8. & 9.*

Donatio causa mortis facta à Nouitio valet, cum talis non possit auferre libertatem ad vouendum, utpote reuocabilis. *art. 10.*

Professione facta, sed irrita existente, si reclamet intra quinquennium, sicut irritatur professio; sic

I 5 & om

& omnis donatio, si facta sit secundum formam *Conc. Trident. art. 12.*

Ad tollendam omnem doli suspicionem, expressè mandat *Conc. Trid.* donationem secundum eius formam debere fieri de licentia Episcopi, aut eius Vicarij. *art. 14.*

Hæc de donatione Nouitiorum, sicut & alia contenta in citata *Seff. de Regular.* non comprehendunt leuitas, vt expressè ibi dicitur. *art. 16.*

D O S.

Vide Alimenta, Monasterium.

C*oncil. Trident. seff. 25. De Regularibus, cap. 3.* definiens nullum Monasterium debere habere plures, quàm vt commodè ex redditibus, aut consuetis eleemosynis ali possint, intelligit plures indotatos alendos expensis Monasterij; vnde licet recipere plures cum dote sufficiente pro sua sustentatione, sed caueri debet simonia, cum plerumque accipiantur munera in ritu receptionis, non sustentationis necessaria. *tom. 2, q. 48, art. 1.*

Si

Si Monasterium sit sufficienter dotatum, accipientes dotem vix excusari possunt à simonia, & nullo modo saltem ab avaritia, sicut etiam qui paciscuntur de maiori summa, quàm sufficiat ad Religiosum sustentationem. *ibid.* & *art.* 2.

prælati possunt & debent (sicut statutum est legib. civilibus) taxare summam communem pro sustentatione recipiendorum cum dote, secundum loca, tempora, & personas, statuto communi; quam summam possent in particulari minuere, modo semper remaneat sufficiens, etiam contradicente conuentu. *art.* 3. & 4.

Parentes Nouitij dantes Monasterio dotem, nisi à Monasterio pignus accipiant, aut fideiussorem datis mutuo, & Religiosi acceptantes ante factam professionem, excommunicantur per *Concilium Trident.* *cit. tra sess. cap. 16.* ne videlicet inde quoquomodo libertas impediatur Nouitij. *art.* 5.

Religiosa paciscentes de dote, tenentur restituere totum id, quod superat taxam communem & sufficientem

ficien

ficientem, nisi ipse excessus ipsis liberaliter concedatur. *art. 6.*

Monasterium potest petere compensationem dotis non solutæ tempore debito à parentibus professi, sed caueatur usura, *art. 7.*

Fraus de dote ex parte Nouitij iam professi, vt si verbi gratia promississet, Monasterium successurum ad suam hæreditatem, cum tamen antea renunciaffet legitimè, non dirimit professionem: efficit tamen, vt Monasterium non teneatur alere, sed potest à parentibus iuridicè petere alimenta, non manendo apud parentes, sed in Monasterio, cum sit verè Religiosus. *art. 8.*

ECCLESIA.

Vide Alteraria, Aedificia, Hereditas, Immunitas, Legatum.

AEDIFICIA.

Vide excommunicatio.

CAeteris paribus melius est, & Deo gratius fundare & ædificare Ecclesiam Collegiatam, Regularem, præsertim Mendicantium, quam secularem *10m. 2. q. 48. art. 2.*

Non